

Въведение

В първа глава на тази книга се разглежда политическата икономия като наука. Изяснява се преходът от политическа икономия през икономикс, като се представят в понятиен и смислов вид. Поставят се въпросите за обекта и предмета на политическата икономия и икономикса. Завършва се с еволюционните аспекти на съвременната политическа икономия и открояването на глобалната политическа икономия като съвременен раздел на икономическата наука.

Логически във втора глава следва задълбочаване в разбирането за глобалната политическа икономия (ГПИ) – как тя се появява и развива като отделен раздел в икономическата наука и какви са нейните предмет и метод. Съществено място се отделя на идейно-теоретичните подходи в изучаването на ГПИ и на т.нар. трихотомна структура, задава се въпросът какви са предпоставките за изучаване на глобалната политическа икономия днес, осветлява се днешното методологическо ядро на глобалната политическа икономия и се търси приложното ѝ поле.

Важен аспект на глобалната политическа икономия в наши дни е изучаването на националните системи на политическата икономия. Това е така, защото въпросът какво представляват националните стопанства, има важно значение за начина, по който функционира световното стопанство.

В трета глава са разгледани теоретичните корени на съвременните стопански системи и са обособени три основни типа: англосаксонски, японско-източноазиатски и немско-западноевропейски, като са разкрити подробно националните им характеристики. Прави се сравнение на основата на социално-икономическата ефективност, разглеждат се предимствата, недостатъците и перспективите пред бъдещото развитие на стопанските системи.

В четвърта глава се представя политикономически поглед на процеса на глобализация и по-специално на икономическата глобализация в сферата на търговията, финансите, производството и труда. Търсят се икономическата логика на глобализацията, факторите, които я предопределят, трансформацията на стопанските системи, перспективите за икономическата глобализация – и всичко това през призмата на съвременната теоретична гледна точка.

Важността на глобализацията се представя в пета глава с нейното влияние върху държавите, с формирането на политики и проблемите, които възникват в т.нар. криза на националната държава. Това е от една страна. От друга, в съвременното световно стопанство е известно, че съществена роля играят транснационалните корпорации. Разгледани са появата и развитието на теорията на ТНК и икономическите основи за дейността им в световното стопанство. По-нататък разбирането за глобалната политическа икономия се представя в най-съществените проблематични области на световното стопанство.

В шеста глава се извършват политикономически и исторически преглед на глобалната търговия – как се създава и как действа СТО (Световната търговска организация) като организация, до какво водят различните кръгове от търговски преговори през последните години и др.

В седма глава е отделено място на регионализма, търси се отговор на въпросите какви са политическите и икономическите мотиви за влизане в регионални търговски споразумения, има ли надпревара за регионализма и какво представлява новият регионализъм.

В осма глава се разглежда обстойно съвременната глобална валутна и финансова система. По отношение на валутната система се представя теоретичен анализ на глобално интегрирания финансов и паричен ред и променените условия, разглежда се системата от Бретън Уудс, преминава се от плаващия обменен курс към паричните съюзи, намаляващата глобална роля на долара, създаването на еврото и други валутни съюзи в световното стопанство. За изясняване на съвременната финансова система се посочва какво представлява глобализацията на финансовите пазари, обяснява се финансовата глобализация и се търсят нейните предимства и недостатъци.

В глобалната политическа икономия на ХХІ век следва да се включи още един важен проблем от развитието на световното стопанство – възникването на глобалната хиперконкуренция и променящата се национална конкурентоспособност.

В девета глава се представя основното разбиране за глобалната хиперконкуренция и обстойно се разглежда националната конкурентоспособност с нейните предистория и анализ, с политикономически поглед върху конкурентоспособността и се завършва с измерването ѝ.

В десетата, последна глава са разгледани главните проблемни области на световното стопанство, свързани с глобализацията, бедността, неравенството и рисковете. Представя се политико-икономически поглед върху бедността и неравенството – как се определя и измерва бедността, каква е връзката между бедността и целите на хилядолетието за развитие. За неравенството се разглеждат различни равнища и е предложена класическата политикономическа дискусия за него. Включена е проблематика, която започва да се разглежда от политико-икономическа гледна точка отскоро и е все още слабо проучена в икономическата теория. Става дума за глобалните рискове и възможните икономически тенденции. Обяснени са основните видове глобални рискове: икономически, социални, екологични, геополитически и технологични рискове.

Накрая бих искала да спомена, че написването на тази книга отне много време, а работата по нея беше доста трудоемка. Написах я основно заради моите студенти в курса по глобална политическа икономия в УНСС, но се надявам, че ще предизвика любопитство и интерес и сред по-широка аудитория. Целта е да се запознаят читателите с характера на глобалната политическа икономия, да се въведат в класическите и в новите икономически теории, да се анализира критично широкият спектър от връзките между държавата с нейната политика и

пазара, основните участници в глобалното стопанство, тяхната роля и взаимодействие, актуалните изменения в търговията и регионализацията, международната валутна и финансова система, конкурентоспособността, проблемите, които възникват в условия на глобализация, да се проучат смисълът и значението на глобализацията и актуалното в международния икономически ред.

Приятно четене!

От автора